

§ 128 Utdelning av kulturstipendier

ORDFÖRANDEN I NÄMNDEN FÖR UTBILDNING, FORSKNING OCH KULTUR,
INGER GUSTAVSSON:

Först tycker jag vi hälsar stipendiaterna välkomna och sedan oss själva, kyrkomötesledamöter och åhörare.

Jag tycker det finns en bro mellan religion och kultur. Där har kyrkan naturligtvis en stor betydelse. För ett par år sedan kom en antologi, *Kultur och kyrka: på väg mot en kulturteologi*. I inledningen av den utmanar kultursekreterare Lisbeth Gustafsson oss med två frågekluster, skulle jag vilja säga. Det första är: Var sker den viktigaste uttolkningen av det kristna evangeliet i dag? Var avslöjas förtryck och var utdelas existentiell tröst, moralisk upprättelse och andlig vägledning? Är det i kyrkans gudstjänster eller är det i biografmörkret, i bokcirklar, i konsertlokaler och konsthallar? Svaret får väl bli både och. Nästa fråga är kanske lite mer provocerande. Vågar kyrkan avkläda sig det teologiska överjaget, stiga ner från det medvetna till det undermedvetna och delta i leken, lusten och rädslan som kulturen gestaltar? Och kanske ännu viktigare, har kyrkan mod att motstå den kommersiella kulturens strömlinjeformade marknadslogik och företräda evangeliets strävare budskap? Där måste vi väl åtminstone försöka svara med ett kulturklingande ja.

Vi måste som kyrka verka så att kyrkan ses som en medpart, inte som en motpart, bland kulturens många utövare. Ett sätt kan vara kulturstipendierna som vi delar ut. Svenska kyrkan delar årligen ut 500 000 kronor till olika kulturprojekt som ska vara nyskapande konstprojekt om livsfrågorna. I år är det sex stipendiat-er som lyfter fram teman som fadersuppgörelser och ungas utsatthet. Innan vår vice ordförande delar ut stipendierna ska vi få lyssna till två musikstycken, Kyrie och Credo av Karzan Mahmoud. De styckena ingår i *Världens mässa – världens bön* som togs fram förra året, då Karzan var en av stipendiaterna. När vi lyssnar på de här musikstyckena kan man säga att det går en bro från förra årets stipendiat-er till årets stipendiat-er.

FÖRSTE VICE ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Ärade stipendiat-er, kära ledamöter av Kyrkomötet och övriga åhörare! Jag har fått förtroendet att presentera årets stipendiat-er till Svenska kyrkans kulturstipendier 2010.

Det är människor som står i fokus när Svenska kyrkan delar ut sina kulturstipendier. Det är människors liv som gestaltas. Enskilda människors längtan, nöd, utsatthet och drömmar tolkas konstärligt i filmiska konstverk, i litteratur, teater och sång, det unika och det allmängiltiga. I konstens gränslösa land är horisonten inte en. Det är människor som gestaltar, det är konstnärer som kreativt skapar och bjuder oss övriga nya perspektiv på den tillvaro som vi alla är en del av. Det är människor som berörs. Ja, vi är många människor som genom de unika, nya konstverk som nu skapas får möjlighet att möta medmänniskor som genom sina livsberättelser ger oss aha-upplevelser, ibland rent av inför det oväntade och det för oss totalt oförutsägbara. Svenska kyrkan premierar stor konst som vidgar vyer, lyfter tankar på färd och får oss att med klarare blick se på vår omvärld och på oss själva.

Bland 378 ansökningar har sex konstnärliga projekt lyfts fram. Fyra enskilda konstnärer i olika genrer och två konstnärsgupper får dela på en halv miljon kronor. Gemensam nämnare för nästan alla sex projekten är att här också finns barnens perspektiv närvarande. Barn är ju fullvärdiga människor och deras erfarenheter berör både andra barn och alla oss vuxna. Ni stipendiat-er är att gratulera och vi som givare och ganska snart som mottagare, som åhörare,

åskådare och läsare av era verk är också att gratulera. Som inledning står det så skarpt att hög konstnärlig kvalitet och existentiell relevans i bedömningen av projekten har varit mest avgörande. Stor konst ska göra skillnad. Det är Svenska kyrkans syn.

Först nämner jag fotografen Åke Ericson som tilldelas 100 000 kronor för sin fotoutställning om rasismen mot Europas romer. Åke, världen i bilden och bilden av världen är teman som sedan många år bär ditt fotografiska arbete. Barnhemsbyn i kärnkraftskatastrofens Tjernobyl, fattiga människor i krigshärjade byar i Kosovo, vuxna och förstås barn i svältkatastrofernas Etiopien – alla är de medmänniskor som genom dina foton har kunnat tala direkt till oss och till en världsopinion. I dina foton finns både den förfärande förödelsen som slår vardagstillsvaron i spillror och människors obändiga vilja att trots allt försöka leva vidare. Din konst berör, den väcker och den larmar. Långt före larmrapporterna om Frankrikes romer hade du närmast dig bland annat romer i Tjeckien, stigit in i deras vardag, där de lever åtskilda från andra människors välordnade liv, förvisade till övergivna stall och ladugårdar, till tält och till skjul, till egna läger långt borta från ära och redlighet, förvisade till liv utan möjlighet att arbeta och därmed utan möjlighet till inkomst och utan rätt till människovärde. Som person och som fotograf har du vunnit romers förtroende att naket och utan omskrivningar förmedla deras historia om förtvivlan och hopp. Nu vill du resa vidare i andra delar av östra Europa och i stora delar av västra Europa. Du vill fortsätta att fotografera, fortsätta att berätta. Ditt projekt är mycket angeläget. Det handlar om människans identitet och värdighet och om solidaritet. Genom kulturstipendiet kan du nu fullfölja både fotoarbete och utställning.

Dockteatern *Tittut*, som här är företrädd av Ingalill Ellung, tilldelas 120 000 kronor för att skapa en helt ny föreställning om ett barn som lever med sin psykiskt labile och våldsamma pappa. Dockteatern *Tittut*, så ni imponerar! I 33 år har ni arbetat med och utvecklat en teaterform där både dockan och skådespelaren har ögonkontakt med den mycket unga publiken av smååringar som ni kallar dem, 2-åringar och uppåt. Ja, så stor teater är det att den också berör oss vuxna som finns med. 35 olika pjäser, 15 000 olika föreställningar i Sverige och världen, snart räknar ni en publik på en miljon. Klarhet, enkelhet, renhet, värme, glädje och närhet är ledstjärnor för ert konstnärliga arbete. Pjäserna handlar om det där till synes enkla och har alltid en existentiell underström om vänskap, kärlek, liv och död. Ert nya projekt berör en verklighet som är många barns, psykiskt ohälsa och den oberäknliga konsekvensen som kan följa på den sjukdomsbilden i en helt vanlig familj. Ert språk är teaterns och vi vet att er predikan om människovärde och rätt till egen identitet når fram. Gratulerar!

Sedan har vi regissör Erik Bäfving, som tilldelas 80 000 kronor för en film om en tonårings upplevelse av sorg. Med här i salen finns också filmproducenten Lina Bertilsson. Titeln är poetiskt vacker, *Bakom stjärnorna*. Erik, du fick ditt stora genombrott med kortfilmen *Boogie Woogie Pappa*, som utifrån just ett barns perspektiv starkt skildrar hur livet förändras när pappa tar sitt liv – en smärtsam och samtidigt oändligt vacker film om en sårig relation mellan far och son, en relation som efter pappans död byts till den lilla pojkens längtan och saknad efter den pappa som aldrig kommer igen. Fragment av minnen får stöd i det visuella som ett fotoalbum kan förmedla. *Boogie Woogie Pappa* är som någon skrev en *road movie* genom de 3 000 negativ som pappan lämnade efter sig och som sonen hanterar med kärleksfull dialektik, en bildberättelse som berör långt längre än filmen varar. Den filmen, din andra och Linas andra, berättar ärligt och utan skygglappar och tillrättalägganden. Nästan tio år har gått nu sedan *Boogie*

Woogie Pappa kom och nu vill du göra en uppföljning. Barnet är tonåring nu och förlusten och smärtan finns kvar men tar sig andra och delvis nya uttryck. Du ska nu gestalta också genom teckningar och animationer och du får som sagt 80 000 kronor av Svenska kyrkan.

Filmaren och konstnären Susanna Edwards tilldelas 100 000 kronor för ett videokonstverk som undersöker manligheten utifrån treenighetsläran om Gud som Fadern, Sonen och den Helige anden. I fokus står mänsklig identitet och utgångspunkt finns i det kristna kulturarvet. Susanna, bland dina många tidigare verk finns *Det – är jag, kapitel 1–7*, som härom året berikade den stora Mariautställningen i Historiska museet i Stockholm. Det var ett verk om kvinnligheten så som du hade mött den i Mariautställningen. Begrepp som ömhet, nåd, barmhärtighet var bärande i det verket och därtill de där skarpa frågorna om det kvinnliga fortfarande står för mindre kropp, mindre själ och mindre intellekt eller kanske något annat. I ditt nya verk ska manligheten stå i fokus, ideal och verklighet. Vi anar att vi även här kommer att möta kontraster, stereotyper och män som överraskar – och så den glidande skalan mellan förväntade roller och de där djärva, egensinniga som i olika mån väl finns inom var och en av oss som människor. En fråga du ställer är hur våra föreställningar påverkas av män, våra föreställningar om män av tron på Gud som Fader, Son och Ande. Svenska kyrkan bidrar nu till del två i din trilogi som i en framtid ska avslutas med ett verk om anden, om döden och om uppståndelsen. 100 000 kronor.

Författaren Magnus Utvik tilldelas 50 000 kronor för att skriva en roman om en ung människas sökande efter egen identitet och svar på livets stora frågor. Magnus, vi känner dig som poet och romanförfattare, med – jag tror – fem lyriksamlingar bakom dig och lika många romaner. Du är också en välformulerad och vass recensent som kommer hem till oss om morgnarna i public service förnämliga anmälan av nya böcker. Där är din framtoning lågmäld och – jag skulle vilja kalla den någonting riktigt fint – folkbildande. Självt har du vuxit upp i Värnamo i en värld av småindustri, kristenhet och föreningsliv. Ditt nya projekt lockar oss i Svenska kyrkan. *Med Stalin som Gud* är titeln som du själv har formulerat. I romanen ska vi få möta en ung människa som fångas av de ideal som, åtminstone i teorin, skulle kunna vara lika för kommunismen och kristendomen, människors lika värde. En ung man som innesluts så i en extrem, politisk grupp att han efter en tid erfar sig vara inlåst i en sekt. Det handlar i någon bemärkelse om ateism som religion och det är ett brännande ämne för både troende och icketroende. Du får ett stipendium om 50 000 kronor.

Sist i raden och verkligen inte minst är vokalensemblen *Tetra*, som här är företrädd av Sanna Källman och som på läktaren har Ingrid Brännström, Anna Ottertun och Maria Stellas med sig. *Tetra* tilldelas 50 000 kronor för att göra en musik- och dansföreställning med vaggvisor för fred och förståelse. Med rottrådar i kulturer i skilda länder har ni fyra skapat en vokalensemble som har ett alldeles eget och mycket magiskt tetra, ljud. Till era toner, som framförs med sång i flera stämmor, fogar ni ljuden ifrån folkliga trummor och därtill både dans och annan improvisation. Allt tycks vara möjligt i er värld. ”Taket har flugit av och Einstein dansar med Gud, sprakande färger, depression, fantasi, verklighet”, skrev ni i en konsertpresentation som jag fick syn på. Det nya projektet syftar till fred och förståelse och ni söker godhetens visor i länder som sägs gömma ondskan själv. Också på fiendesidan i ett krig vaggas ju barn till sömn med ömhet och med melodisk sång. Era toner övertygade Svenska kyrkans skarpa musikexpert. 50 000 kronor i stipendium.

Torsdagen den 28 oktober 2010

Anföranden

Härmed har vi alla fått ett första möte med årets stipendiater. När vi nu har njutit av ytterligare ett verk av fjolårets stipendiat kan vi mötas ute i entréhallen. Då kan vi tala med varandra och också få de här fördjupande samtalen om den konst som nu skapas, inspirerad utifrån egen fatatur men finansierad, åtminstone delvis, av Svenska kyrkan. Varmaste lyckönskningar!